

UN DOMENIU „RELATIV”: STUDIILE DE SECURITATE.

- IDENTITATE ȘI SECURITATE DUPĂ 1990 -

Diana DIDĂ

Colosul comunist a căzut din alte motive decât cele militare. Căutarea acestor motive a dus, în cele din urmă, la redefinirea și reconceptualizarea securității, care nu a mai fost înțeleasă în termeni strict militari. Așa s-a născut domeniul studiilor de securitate, care i-a avut printre cei mai importanți promotori pe membrii Școlii de la Copenhaga. Conceptele fundamentale ale Școlii cum ar fi securitizarea, securitatea societală sau identitatea s-au impus în discursul public, dar accentul rămâne, în cadrul acestei orientări, tot pe stat. Termenul de securitate pare însă să se lărgească tot mai mult, ajungându-se la așa numitele concepții alternative asupra securității, în care ultimul referențial este cel al omului, al ființei umane văzută ca valoarea absolută pentru acest domeniu.

Cuvinte cheie: studii de securitate, constructivism, securitizare, securitate societală, securitate umană, identitate

Destrămarea Uniunii Sovietice a demonstrat că securitatea nu poate fi privită doar din perspectivă militară. Colosul comunist nu fusese ruinat prin mijloace militare; dimpotrivă, la acest capitol el stătea extrem de bine. Cauza trebuia deci găsită în o cu totul altă parte. Acest fapt a generat în practică **o redefinire, o reconceptualizare** a securității. *Reconceptualizarea* presupune, în cele din urmă, un efort și un demers intelectual. Ea revine așadar savanților și mediului academic, și nu militarilor și geostrategilor.

În cele arătate mai jos vom încerca să surprindem câteva dintre evoluțiile teoretice ale conceptului de securitate, așa cum s-au conturat ele după anul 1990. Va interesa în primul rând *devenirea* conceptului de securitate, procesul de transformare și de lărgire a sa. Precizarea este necesară și se impune de la bun început din dorința de a se evita eventualele

critici punctuale. Mai mult, ea constituie o precauție care vine aproape de la sine, dacă ne gândim la caracterul complex și esențialmente contestat¹ pe conceptul de *securitate* îl are.

1. De la determinism la constructivism. O teorie relativ(ist)ă

Lumea, așa cum fusese ea în perioada Cortinei de Fier, se bucurase de o oarecare stabilitate la nivel internațional. Conflictele erau fie de dimensiuni reduse, fie purtate prin colțuri „neimportante” ale lumii. În acest timp însă Occidentul (în sens larg) era, cel puțin prin comparație, liniștit. De aceea, analizele celor preocupați de relațiile internaționale erau pline de rețete și predicții. Aceste predicții s-au dovedit însă iluzorii, destrămarea Uniunii Sovietice generând un imens șoc. Pretenția realiștilor, de pildă, că ar descrie „lumea așa cum este ea – esențialmente neschimbată și istoric circulară”² s-a dovedit nefondată. *Nimic nu fusese deci ceea ce părea a fi.*

Era nevoie de o nouă teorie, de o nouă modalitate de descriere a realității, care să nu mai repete erorile teoriilor trecute. Geodeterminismul geopolitic se dovedise extrem de păgubos. Aproape la fel se întâmplase și în cazul teoriilor relațiilor internaționale postbelice, care și-au demonstrat opacitatea prin neputința de a previziona colapsul comunismului. De aceea, se impunea o nouă viziune asupra lumii și o nouă teorie mai „îngăduitoare”, mai „relativă”. **Constructivismul**, ca „meta-teorie”³, a părut că satisface această nevoie.

Constructivismul este semnificativ pentru discuția de față și pentru că reprezintă teoria dominantă a noilor perspective asupra securității. Sau, în fine, a celor mai importante perspective, căci există în continuare și tradiționaliști care nu au îmbrățișat cu atâta ușurință relativitatea acestei teorii.

Constructivismul, arată Guzzini, se inspiră din trei tipuri de perspective: cele interpretative, cele sociologice și cele lingvistice. Astfel, o acțiune nu poate fi redusă la o simplă schemă de genul stimul-reacție. Ea este rezultatul interpretării (căci motive diferite pot conduce la realizarea aceluiași tip de acțiuni), presupune un sistem de coduri și semnificații împărtășit de mai mulți (grupuri), trebuie raportată la contextul social, necesită un limbaj

¹Sandra Dungaciu - *Social Sciences and the Definition of Security*, în *Geopolitica. Revistă de Sociologie Comparată, Geopolitică și Geoistorie*, Centrul de Geopolitică și Antropologie Vizuală, Universitatea din București, p.11

²Stefano Guzzini – *Constructivism and the Role of Institutions in International Relations*, www.diis.dk

³Idem

comun etc. Discuția este lungă și complicată; de aceea, ea devine ne semnificativă în contextul de față. Mai util este, cu siguranță, rezumatul pe care Guzzini însuși îl face aspectelor teoretice de mai sus: „Constructivismul este o meta-teorie caracterizată ca fiind:

- (1) în mod particular sensibilă la distincția dintre nivelul acțiunii (propriu-zis), nivelul observației și relația dintre acestea două (de obicei teoretizată în termeni de putere);
- (2) având o poziție epistemologică ce accentuează construcția socială a semnificației (meaning) și de aici a cunoașterii;
- (3) având o poziție ontologică ce accentuează construcția socială a realității”⁴.

O astfel de viziune îl face pe Guzzini să considere, de pildă, că *Realpolitik-ul* devine o realitate politică nu ca urmare a unor legi de fier, ci datorită faptului că actorii internaționali au fost convinși de realitatea unui asemenea fapt, sau că Uniunea Sovietică a avut în momentul colapsului său o problemă de identitate (sau de voință), dorind ea însăși să devină un membru acceptat al societății internaționale. (La chestiunea identității vom mai reveni însă).

Unul dintre personajele din Alice în Țara Minunilor, Humpty Dumpty, se pare că spune la un moment dat⁵: „„Când folosesc un cuvânt, el înseamnă ceea ce aleg eu să însemne – nici mai mult, nici mai puțin”. „Întrebarea este”, zice Alice, „dacă poți face cuvintele să însemne atât de multe lucruri”. „Întrebarea este”, zice Humpty Dumpty, „*cine este stăpânul – asta e tot*””. Inspirat de acest citat, Mollen îi numește pe constructiviști „acești Humpty Dumpty ai științelor politice și ai relațiilor internaționale”⁶. Chiar dacă este amuzantă, această metaforă este foarte relevantă; ea nu trebuie nicidecum luată într-un sens peiorativ, cu atât mai mult cu cât constructivismul a prins extraordinar de bine în rândul celor preocupați de problema securității. Pentru aceștia, evident, și conceptul de securitate este unul construit. De aici putem trece fără probleme la discuția mai punctuală referitoare la studiile de securitate așa cum au fost ele teoretizate în Școala de la Copenhaga.

2. Școala de la Copenhaga. Securizarea și redefinirea identitară

Caracteristica principală a acestei școli constă în faptul că ea va opera cu un concept de securitate considerat *social construit* (și *construibil*). Înainte de a continua însă discuția se

⁴ idem, p.4-5

⁵ Metafora următoare este preluată de la Bjorn Mollen – *National, Societal and Human Security – A General Discussion with a Case Study from the Balkans*, www.diis.dk.

⁶ idem

impune o nouă precizare: vom aminti numai pe scurt câteva dintre aspectele teoretice ale respectivei școli întrucât ea este destul de bine cunoscută în România, făcând obiectul multor analize și discuții aplicate⁷.

Școala de la Copenhaga este în general asociată cu *Copenhagen Peace Research Institute*, înființat în 1985. Institutul a avut o contribuție importantă în dezvoltarea studiilor despre pace și securitate în zona peninsulei scandinave. Activitatea sa și a altor institute cu preocupări similare din zona geografică sus amintită a făcut să se vorbească despre existența unui tip special de studii despre pace: cel scandinav. „Scandinavian Peace Research” a devenit un brand care își are „fani”, dar și contestatarii săi. **Bjorn Mollen**, de pildă, contestă existența unui astfel de „brand”. El arată, la un moment dat, faptul că este foarte greu de identificat un pattern organizațional nordic (cu înțelesul de Nordul Europei) și că institutele din această arie geografică sunt foarte diverse atât ca metodologie cât și ca domenii de interes și cercetare⁸. Tocmai de aceea, Mollen identifică câteva dintre temele care au preocupat aceste institute după 1990, specificând în mod expres că nu portretizează prin aceasta un „*Nordic peace research*”.

În primul rând, el constată apetența acestor institute de a folosi *studii și metode cantitative*, ca urmare probabilă a moștenirii lui **Johan Galtung**, primul întemeietor al unui institut de *peace research* în zonă⁹. În al doilea rând, Mollen arată că există o permanentă dispută între cei care îmbrățișează în continuare perspectivele „obiective” tradiționale (ghilimelele îi aparțin) și cei care au renunțat la acestea în favoarea teoriilor constructiviste și/sau post-structuraliste de factură postmodernă¹⁰ *provenite în special din sociologie și științele politice*. O a treia caracteristică identificată este legată de faptul că institutele nu se pot pune de acord dacă cercetările sunt *pentru (for) pace*, sau *despre (about) pace*¹¹; prima perspectivă are, evident, un caracter militant și deci politic, caracter la care multe dintre aceste institute sunt gata să renunțe¹². În fine, relațiile acestor institute cu statul sunt diverse, mergând de la interacțiuni permanente cu ministerele până la lipsa totală a contactelor de

⁷ A se vedea de pildă Tim Bird și Stuart Croft – *Școala de la Copenhaga și Securitatea Europeană*, în *Studii de Securitate*, Cavallioti, București, 2005, sau Sandra Dungaciu – *Social Sciences and the Definition of Security*, în *Geopolitica. Revistă de Sociologie Comparată, Geopolitică și Geoistorie*.

⁸ Bjorn Mollen – *Topical Issues in Nordic Peace Research*, 2001, www.djis.dk (la pagina fostului institut COPRI)

⁹ Idem

¹⁰ Ibidem

¹¹ Chiar la începutul materialului amintit Mollen arată că însuși conceptul de *peace research* ridică probleme din cauza faptului că nu este niciodată clar dacă cercetările care se întreprind sunt *pentru* sau *despre pace*. Mai mult, caracterul conceptului de pace este, ca și cel al securității, unul înalt contestabil și, prin urmare, foarte greu de definit.

¹² Ibid.

acest fel¹³. Chiar și Școala de la Copenhaga însăși, considerată în mod singular, are o structură „polimorfă, (incluzând) cercetători proveniți din neorealism, precum Buzan, sau post-structuraliști precum Waever”¹⁴. Cu toate acestea ei au reușit să se coordoneze destul de bine. Așa cum afirma **Steve Smith**, „lucrările lui Waever asupra securitizării și interesul lui Buzan în structurile sistemice sunt compatibile, „de vreme ce fiecare este de acord că, în sistemul internațional contemporan, securitizarea se produce, de cele mai multe ori, într-o manieră realistă”¹⁵.

Revenind la ideea cu care am inițiat acest capitol, securitatea este văzută ca un „*act of speech*” (act de vorbire) complex¹⁶, adică „de explorare a implicațiilor problemelor legate de securizare și desecurizare”¹⁷. La rândul ei, această securitizare semnifică „circumstanțele unde este utilizată o retorică de tipul unei „amenințări existențiale” cu scopul de a dobândi dreptul de a folosi măsuri excepționale”¹⁸.

Securitizarea are avantajul de a evita o serie de probleme nedorite, de natură politică, pe care le implică unele dintre chestiunile legate de securitate (văzută în sens tradițional): evită abuzul „tabuizării” chestiunilor de securitate pentru a se preveni discutarea acestora, pentru a fi transformate în „cauze comune” față de care se cere loialitate absolută; și împiedică anumite categorii sociale, cum sunt militarii de pildă, să aibă acces la o serie de resurse nejustificate, sau, la modul general spus, descoperă interesele și jocurile de putere implicate în discursul legat de securitate¹⁹.

Această securitizare ridică însă și probleme. Fiind vorba, în cele din urmă, despre un act discursiv, cei care au posibilitatea de a se exprima și a se face auziți pot abuza de calitatea lor de lideri politici, de pildă, și pot aduce în centrul preocupărilor legate de securitate o serie de probleme care nu ar merita de fapt să fie securizate. Este cazul, arată Mollen, unor lideri de genul lui Slobodan Miloșevici sau Franjo Tuđman care, nefiind împiedicați de factori obiectivi (securitizarea ținând în principal de factori subiectivi) au pledat cartea naționalismului pentru a manipula. Analistului nu-i rămâne decât să înregistreze ceea ce este

¹³ Ibid.

¹⁴ Dan Dungaciu, op.cit., p.277

¹⁵ Tim Bird și Stuart Croft, op.cit., p 22

¹⁶ Ole Waever, apud Bjorn Mollen – *National, Societal and Human Security – A General Discussion with a Study from the Balkans*, 2000.

¹⁷ Ole Waever, apud Bjorn Mollen, op.cit.

¹⁸ Sandra Dungaciu, op.cit., p.13

¹⁹ Bjorn Moolen, op.cit.

securitizat, dat fiind că „totul se schimbă”²⁰. De unde și critica pe care **Bill McSweeny** i-o aduce Școlii de la Copenhaga, și anume aceea de „nihilism moral”²¹.

O altă critică pe care același McSweeny i-o aduce Școlii de la Copenhaga este că securitatea este încă *centrată pe stat*. Statul este atât principalul agent securitizator, cât și principalul beneficiar al securitizării²². Într-adevăr, statul rămâne încă cel mai important obiect al securității. El nu mai este însă văzut doar în termenii integralității teritoriale și ai suveranității în discursul legat de securitate, ci este împărțit în mai multe dimensiuni. Din acest motiv se vorbește despre securitatea militară, securitatea politică, securitatea economică, securitatea socială și securitatea de mediu²³.

Buzan mai arată că obiectul de referință al securității poate fi constituit, pe lângă stat, de indivizi, pe de-o parte, și de nivelul suprastatal, pe de altă parte. Legat de acest ultim nivel avem așa numitele *complexele de securitate* care reprezintă regiuni politico-militare formate din părți care se definesc, sub aspectul securității, unele prin altele (România și Ungaria, de pildă, formează un astfel de complex de securitate).

În fine, discuția trebuie centrată asupra conceptului de *securitate societală*, care reprezintă, probabil, cheia înțelegerii Școlii de la Copenhaga. În acest sens, se consideră că *identitățile* nu sunt nici permanente nici foarte obiective, ci sunt construite. Sau, cel puțin, așa consideră reprezentanții Școlii de la Copenhaga. Identitățile se formează în jurul unor „credințe împărtășite care definesc rolurile sociale și care devin parte a autodefinirii agenților”²⁴. Structura socială, arată Guzzini, „afectează prin intermediul credințelor împărtășite însăși definiția identității, de aici interesele și eventual comportamentul” (aici Guzzini având o polemică atât cu neorealiștii cât și cu neoinstituționaliștii, ultimii considerând, de pildă, că structura poate influența credințele și, de aici, comportamentul). Structura este ea însăși o construcție, o practică socială și se bazează pe o serie de înțelesuri și pe un tip de cunoaștere împărtășite²⁵ de membrii unei colectivități.

Se poate înțelege cu ușurință că eventualele schimbări ce au loc în sistemul credințelor împărtășite de o colectivitate afectează (sau poate afecta) însăși identitatea colectivității respective (ceea ce, de la un punct încolo, poate să ridice probleme legate de însăși

²⁰ Idem

²¹ Mc Sweeny, apud Bjorn Mollen, op.cit.

²² Critica este amintită atât de Bjorn Mollen cât și de Sandra Dungaciu – *Securitate politică și securitate societală, în Studii de Securitate*, p.146

²³ Barry Buzan – *Popoarele, statele și teama*, ed. Cartier, 2000, p.31

²⁴ Stephano Guzzini, op.cit., p.9

²⁵ Ibidem

supraviețuirea respectivei comunități). De aceea, aceste valori, *prezervarea* lor reprezintă o componentă importantă a securității, pe dimensiunea sa societală. Așadar, securitatea societală „privește capacitatea unei societăți de a-și menține caracterul esențial în condiții schimbate și sub amenințări posibile sau reale. Mai exact, se referă la persistența, în condiții care să permită evoluția, a modelelor tradiționale de limbă, cultură, asociere, cât și a identității și obiceiurilor religioase sau naționale”²⁶.

3. *Concepții alternative asupra securității. Lărgirea cadrului de analiză identitară*

Problema securității este una extrem de complexă; faptul ține de domeniul evidenței. De aceea, ea a fost înțeleasă și operaționalizată în moduri foarte diverse. Viziunea Școlii de la Copenhaga nu reprezintă decât una dintre multiplele perspective sub care poate fi privită chestiunea securității. Datorită faptului că acordă încă importanță statului și colectivităților, ea poate fi catalogată drept o perspectivă moderată și rezonabilă. Ea este inovatoare, păstrând totuși cadrul de referință în limite destul de apropiate de curentele tradiționale centrate (exclusiv) pe stat. Există însă școli sau curente largesc atât de mult cadrul de referință al securității încât pot fi incluse foarte ușor numite drept radicale sau ultraradical.

Pentru a fi mai expliciti, putem utiliza schema lui Mollen, în care criteriul de categorizare este reprezentat de *măsura în care este lărgit cadrul conceptului de securitate*²⁷:

Gradul de lărgire	Nivel	Focalizare pe	Securitatea a ce Value at risk	Sursele amenințării
<i>Niciunul</i>	Securitate națională	Statul	Suveranitate Integritate teritorială	Alte state (actori substatali)
<i>Incremental</i>	Securitate Societală	Națiuni Grupuri sociale	Unitate națională Identitate	(State) Națiuni Migrații Culturi străine
<i>Radical</i>	Securitate Umană	Indivizi Omenire	Supraviețuirea Calitatea vieții	statul Globalizare Natură

²⁶ Weaver, apud Sandra Dungaciu, op.cit

²⁷ Tabelul este reprodus din Bjorg Mollen - *National, Societal and Human Security*, 2000

<i>Ultra-radical</i>	Securitatea mediului	Ecosistem	Sustenabilitate	omenirea
----------------------	-------------------------	-----------	-----------------	----------

Pentru primul nivel, cel care acordă exclusivitate statului ca obiect de referință, am avut în curentul *realist* care a dominat relațiile internaționale înainte de 1990. Pentru cel de-al doilea nivel avem, în mod evident, Școala de la Copenhaga, în care identitățile de tot felul devin, pe lângă stat, obiecte de referință. Interesant este însă și cel de-al treilea nivel, cel radical în care se vorbește despre *securitatea umană*. Această abordare a securității, care este relativ nouă și din ce în ce mai puternic afirmată, pune accentul aproape exclusiv pe *ființa umană*, pe protecția și pe bunăstarea ei. Ființa umană este deci văzută ca valoarea absolută a securității. Statul, ca obiect de referință, nu contează. El are relevanță doar în măsura în care poate asigura siguranța cetățenilor săi; un stat minimal deci, care trebuie să se preocupe doar de binele și de fericirea ființelor umane care îl populează. Așa cum arată Mollen, „această fericire este, desigur, compatibilă, dar rareori presupune suveranitatea unui stat sau pentru care contează coeziunea unui grup social”²⁸. Se înțelege că această abordare aproape hedonistă respinge ideea de interes de stat; aceasta întrucât statul, în măsura în care își urmărește propriile scopuri, poate deveni el însuși o amenințare puternică pentru cetățenii săi.

Problema este relevantă, arată Mollen, în special pentru statele din lumea a treia, în care „societatea și granițele sunt departe de a fi clar stabilite, printre altele și ca urmare a moștenirii coloniale, și unde capacitatea administrativă a statului este inadecvată (...), adică un cvasistat”²⁹. Minirăzboaiele, starea aproape hobbesiană (*bellum omnium contra omnes*) caracterizează, arată Mollen, statele acestea. Multe dintre statele africane pot fi incluse în această categorie.

Aici, pentru a-și apăra propriile vieți, oamenii recurg la „*privatizarea securității*”³⁰, la trecerea ei în mâinile unor particulari care iau de la stat monopolul violenței legitime.

Pe lângă statul egoist și statul foarte slab, ca principale amenințări la adresa securității umane (*human security*), există, arată Mollen în continuare, un tip de violență structurală ce pune, de asemenea, viața oamenilor în pericol. Aici el include: încălcări neintenționate ale drepturilor omului; violența unui grup social împotriva altuia (o minoritate versus altă

²⁸ Idem

²⁹ Ibidem

³⁰ Ibid.

minoritate, de pildă); violența și discriminarea femeilor; globalizarea, relațiile de tip centru-periferie, ce generează sărăcie; amenințări naturale de tipul HIV/SIDA, care pot fi accentuate de factori politici și sociali etc³¹.

O singură observație se mai poate face legat de această abordare a securității. Faptul că se ignoră aproape complet importanța suveranității statelor poate conduce la abuzuri ale unor state împotriva altora. Și aceasta întrucât poate permite ca unele state, care altfel pun mare preț pe suveranitatea națională la ele „acasă”, să intervină inclusiv militar în alte state. Pățania Irakului este ilustrativă pentru această problemă.

4. Identități în oglindă. Despre aplicarea teoriei constructivismului la realitatea identităților

Identitățile care stau la baza constituției diferitelor colectivități trebuie deci să facă față diferitelor amenințări. Ele trebuie să reziste acestor amenințări în ceea ce au ele esențial. Aceasta nu înseamnă că sunt permanente. Uniunea Sovietică s-a redefinit în trecut, transformându-se din stat comunist într-unul pseudocapitalist. Ca într-o oglindă însă, redefinirea ei a însemnat și redefinirea rivalului – Statele Unite.

Identitatea, se zice, se poate schimba. Odată cu ea și comportamentul. Așa s-ar fi întâmplat cu Uniunea Sovietică care, dorind să devină un membru respectat al scenei internaționale, a renunțat la statutul său de unic rival al Statelor Unite³². Statele Unite, la rândul lor, au fost nevoite, ca urmare a acestui fapt, să adopte o nouă identitate și un nou statut: cel de unică putere mondială. Dar lucrurile nu sunt niciodată atât de simple. *De ce ar fi renunțat URSS-ul atât de ușor la statutul său de mare putere și s-ar fi pus singură într-o postură de inferioritate față de rivala sa? Ce valori interne, ce credințe comune ar fi putut fi distruse astfel încât identitatea sa să se schimbe atât de radical? Sau poate altele sunt cauzele care au determinat prăbușirea acestui stat – unele obiective, cum sunt de pildă cele de natură economică?*

Avem apoi celălalt pol al discuției America (Statele Unite ale Americii). În ce măsură a contribuit ea prin acțiune directă la dobândirea statutului de singură superputere mondială? A fost, adică, pur și simplu o chestiune de asumare voluntară a unui astfel de statut? Putea ea să refuze acest statut, ținând cont de preponderența economică, militară și chiar culturală pe

³¹ Ibid.

³² Ideea a mai fost exprimată o dată și îi aparține lui Stephano Guzzini.

care o avea în 1990 (și încă o are, bineînțeles) și să-și asume o altă identitate? Sau poate tocmai faptul că avea acest tip de preponderență, în domeniile care abia au fost amintite, au făcut-o să fie ceea ce este: unica superputere a unei lumi unipolare?

Guzzini arăta, în lucrarea deja amintită, că Statele Unite subminează instituționalismul scenei internaționale nu din cauza „naturii anarhiei sau a hegemoniei Statelor Unite: aceasta este efectul unei practici sociale internaționale de tip particular. Și funcționează numai dacă ceilalți acceptă să joace acest joc”³³. Altfel spus, a accepta să „joci un joc” ca stat presupune să împărtășești cu ceilalți un sistem de credințe și reguli. Aceasta ar fi suficient pentru ca un stat care nu aderă la acest sistem să fie împiedicat să acționeze așa cum dorește. Cât adevăr conține această afirmație a dovedit-o însă criza irakiană, când Statele Unite au intervenit militar în Irak, subminând într-adevăr *instituționalismul*, în ciuda opoziției majorității statelor puternice ale lumii. Cum ar fi putut acestea din urmă, care împărtășesc măcar aparent valorile unui anumit tip de ordine instituțională, să împiedice acțiunea efectivă a Statelor Unite?

Identitatea, care reprezintă în cele din urmă un set de valori sau credințe, este, fără îndoială, extrem de importantă. Pentru indivizi sau pentru comunitățile mici ea este într-adevăr relevantă; poate reprezenta, fără probleme, obiectul de referință al securității. Interzicându-le membrilor unei comunități să-și vorbească limba, de pildă, condamni fără îndoială respectiva comunitate la moarte. Peste timp ea va deveni altceva. Pentru state, în special pentru cele mari, chestiunea nu mai pare însă la fel de simplă. Un stat este o entitate mult mai complexă decât o minoritate națională care se diferențiază de majoritate prin limbă sau prin religie, fiind astfel ușor de atacat în identitatea sa. Statele însă includ atât de multe identități încât este foarte greu de afirmat care și câte dintre aceste identități trebuie distruse pentru ca statul respectiv dispară în esența sa.

Se poate spune că, într-adevăr, atât identitatea URSS-ului cât și a Statelor Unite s-a schimbat după 1989. Doar că *această schimbare este un rezultat și nu o cauză a unor schimbări de structură*. Domeniul economic a avut, de pildă, o importanță fundamentală în transformarea identității puterii sovietice (a ideologiei sale organizatoare, în sensul pe care Buzan îl dă acestei sintagme). Prin aceasta însăși structura scenei internaționale s-a modificat dramatic, de la bipolaritate la unipolaritate. Abia după această modificare structurală Statele Unite au început să se comporte în conformitate cu statutul de unică superputere mondială. Constructiviștii au pierdut, cel puțin în acest punct, disputa lor cu neoinstituționaliștii.

³³ Stephano Guzzini, op.cit., p.17

A “relative” field: Security Studies. Identity and Security after 1990

The communist system collapsed was due to other causes than the military ones. The searching of this causes has generated a redefinition of security concept, its meaning broadening beyond the military senses. In this way has appeared the field of security studies. The most important promoters of this field are the Copenhagen School's fellows. Some essential concepts of this School, such as securitization, societal security or identity, have imposed to the public speech. However, the state remains the most meaningful subject for the Copenhagen School and for its fellows. At present, the security studies field is broadening: it includes so-called alternative concepts of security, where the human being is the most important subject or value.

Tags: security studies, Copenhagen School, securitization, identity, alternative concepts of security